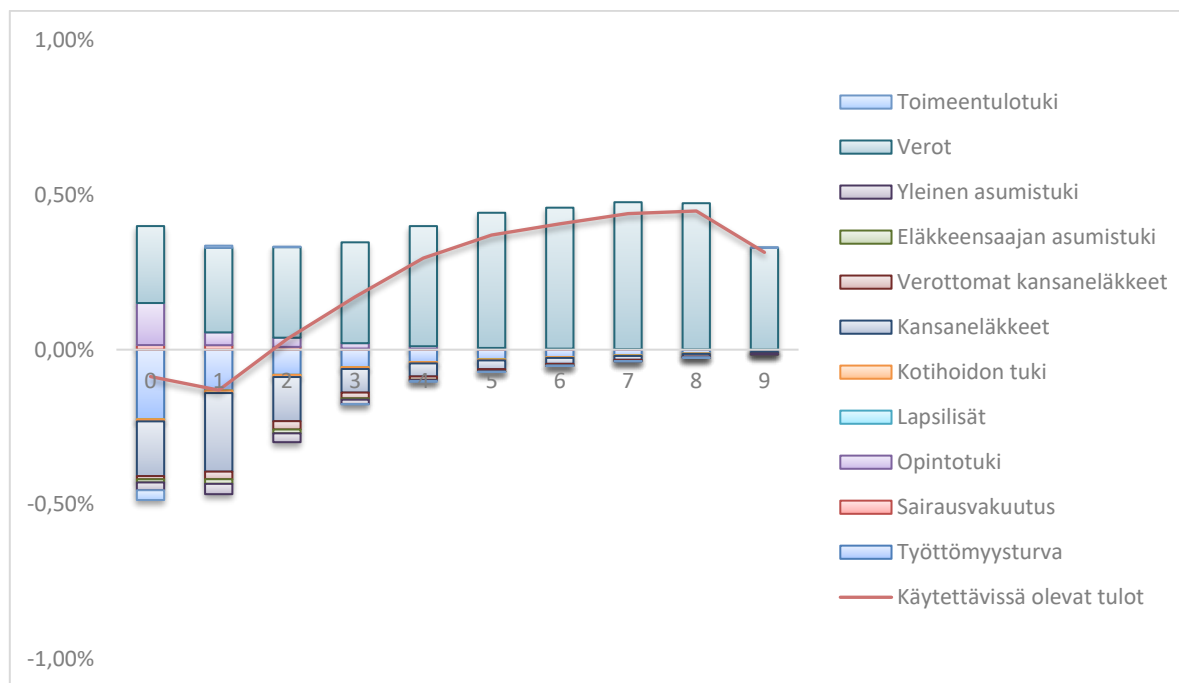

Päivitetty 19.9.2018: lisätty liite 6

Talousarvioesityksen tulonjako- ja sukupuolivaikutukset

Kuva 1: Talousarvioesityksen (nimelliset) vaikutukset kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksissä keskimäärin. Kussakin tulokymmenyksessä on 10 prosenttia väestöstä; ensimmäisessä pienituloisimmat, kymmenennessä suurituloisimmat. SISU-mikrosimulointimallilla laadittu laskelma.

Kuvassa 1 on esitetty vuotta 2019 koskevan talousarvioesityksen (nimellismääräiset) vaikutukset eri tulokymmenysten käytettävissä oleviin tuloihin. Muutokset on luokiteltu SISU-mikrosimulointimallin lohkoihin ja esitetty suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Arviointimenetelmä on kuvattu tarkemmin liitteessä 2 ja laskelmassa huomioitua muutokset liitteessä 1. Muutosten euromääräinen taso ja suhde perustasoon on esitetty liitteessä 3. Välilliset verot huomioiva laskelma on esitelty liitteessä 4.

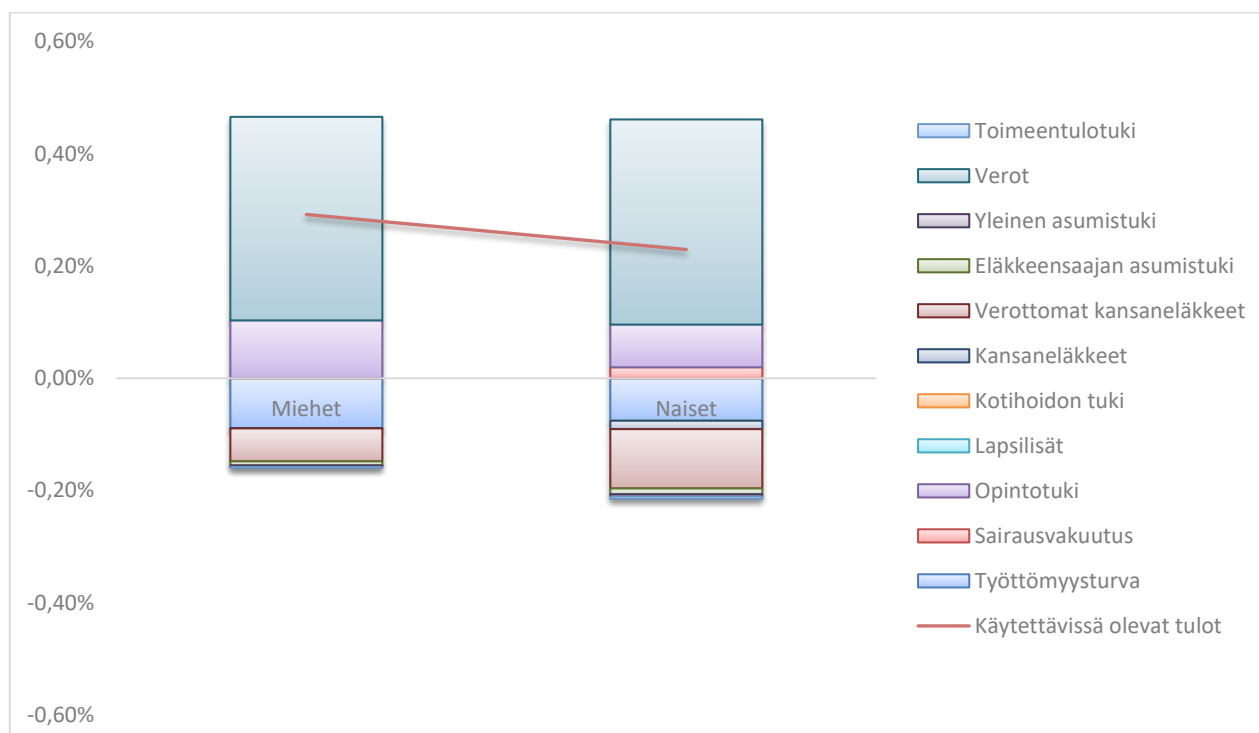
Merkittävimmät vaikutukset syntyvät indeksijääditysten sekä verotuksen muutosten kautta. Indeksijääditys heikentää etuuskien tasoa, ja näin ollen vaikuttaa erityisesti matalamman tulotason kotitalouksien asemaan näiden tulojen muodostuessa suhteessa suuremmalta osin etuuksista. Verotuksen keventäminen parantaa tasaisesti eri tulokymmenyksissä olevien asemaa; verokevennysten kohdentuminen näkyy kuitenkin selvästi myös ensimmäisessä kahdessa tulokymmenyksessä. Opintotulissa oppimateriaalilisä parantaa erityisesti heikossa taloudellisessa asemassa olevien nuorten opiskelijoiden kotitalouksien asemaa.

Talousarvioesityksen vaikutukset tulokymmenysten keskimääräisiin käytettävissä oleviin tuloihin ovat korkeimmillaan noin 0,5 prosenttia suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Esitettyjen muutosten myötä työnteon kannustimia mittaava työllistymisveroaste alenee noin 0,8 prosenttia, joka tarkoittaa noin 3000 suuruista positiivista työllisyysvaikutusta pidemmällä aikavälillä. Verokevennysten kohdentuminen myös etuuksiin tarkoittaa, että kevennysten työllisyysvaikutus jää vähäisem-

mäksi. Laskelmassa ei ole huomioitu positiivisia tulonjakovaikutuksia, joita näillä työllistymisvaikutuksilla voi olla¹. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksut huomioiva laskelma on esitetty liitteessä 5.

¹ Aiheesta tarkemmin esimerkiksi https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/tutkimus-talouspolitiikan-tyollisyysvaikutukset-lieventavat-tuloerojen-kasvua

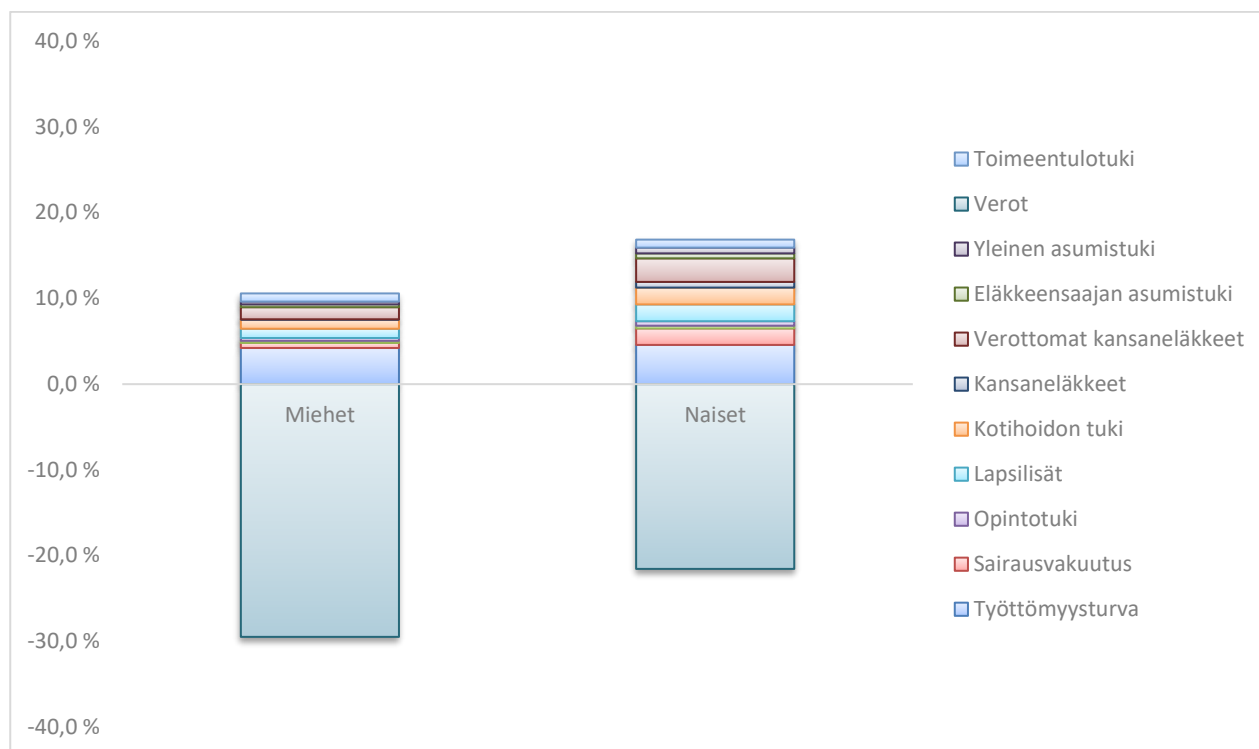
Talousarvioesityksen 2019 vaikutukset miesten ja naisten käytettävissä oleviin tuloihin

Kuva 2: Talousarvioesityksen vaikutukset sukupuolten käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksissä keskimäärin. SISU-mikrosimulointimallilla laadittu laskelma.

Kuvassa 2 esitetään talousarvioesityksen vaikutukset miesten ja naisten käytettävissä oleviin tuloihin. Kuva on tuotettu kuvan 1 mukaisesti SISU-mikrosimulointimallilla tehdyillä laskelmilla, joissa kotitaloustason etuudet on jaettu tasan kotitalouden viitehenkilöiden, mikäli nämä ovat alaikäisiä, sekä kotitalouden täysi-ikäisten muiden jäsenten välillä. Tarkastelu kattaa siis (pääasiassa) täysi-ikäisen väestön henkilötasolla, siinä missä kuvan 1 tarkastelu perustuu kotitaloustason tarkasteluun.

Talousarvioesityksen 2019 mukaiset muutokset vaikuttavat hieman eri tavoin miesten ja naisten käytettävissä oleviin tuloihin. Verokevennykset jakautuvat melko tasaisesti sukupuolten välillä, mutta etuuksien heikentyminen vaikuttaa naisten käytettävissä oleviin suhteessa enemmän, kuin miesten käytettävissä oleviin tuloihin. Yhteensä miesten käytettävissä olevat tulot paranevat nimellisarvoisesti hieman enemmän, kuin naisten.

Kuva 3: SISU-mikrosimulointimallissa arvioitavien etuuksien, verojen, ja maksujen suhde käytettävissä oleviin tuloihin sukupuolittain, suhteutettuna käytettävissä oleviin tuloihin. SISU-mikrosimulointimallilla laadittu laskelma.

Talousarvioesityksen hieman erilaiset vaikutukset miesten ja naisten asemaan kumpuavat merkittävästi osin lähtötilanteesta. Niiden etuuksien ja verojen, joiden simulointi on tällä hetkellä SISU-mikrosimulointimallissa mukana, lähtökohtainen jakauma on hieman erilainen miehillä ja naisilla.

Miehet saavat suhteessa käytettävissä oleviin tuloihinsa vähemmän etuuksia ja maksavat enemmän veroja. Näin veronkevennykset hyödyttävät miehiä enemmän, kun taas etuuksiin kohdistuvat leikkaukset heikentävät naisten tuloja suhteessa enemmän. Lukuja tulkittaessa on hyvä huomioda, että mallin² laskentakehikko kattaa vain osan kotitalouksien tulonsiirroista.

² Lisätietoa aiheesta <https://www.stat.fi/tup/mikrosimulointi/index.html>

Liite 1: Talousarvioesityksessä ehdotetut muutokset, jotka on huomioitu laskelmassa

- Verotus sekä maksut
 - o Perusvähennykseen, työtulovähennykseen, sekä eläketulovähennyksiin liittyvät muutokset
 - o Solidaarisuusveron alennetun alarajan voimassaolon jatkaminen
 - o Tuloveroasteikon indeksitarkistus
- Sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytykset
- Toimeentulotuen tasokorotus
- Oppimateriaalilisä
- Vähimmäismääraisten päivärahojen tasokorotus (vanhempainpäivärahojen osalta)
- Takuueläkkeen tasokorotus

- Ikääntyneiden työttömien eläketukea ei ole huomioitu aineistorajoitteiden johdosta. Välillinen verotus on huomioitu saatavilla olevien tietojen mukaisesti liitteessä 4.

Liite 2: Arviointimenetelmä

Hallituksen talousarvioesityksen tulonjakovaikutusten arvioinnin näkökulmasta keskeistä on muodostaa näkemys siitä, mitä tosiasialla pyritään arvioimaan. Tässä esitellyn menetelmän keskeinen lähtökohta on pyrkiä arvioimaan hallituksen esittämien lainsäädäntömuutosten vaikutukset tulonjakoon. Näin pyritään muodostamaan kuva siitä, miten hallituksen talousarvioesityksessä esittämät päätökset vaikuttaisivat käytettävissä olevien tulojen jakautumiseen kotitalouksien välillä.

Vaikutusten näkökulmasta tärkeä oletus on valinta siitä, mihin hallituksen talousarvioesityksen mukaisesta lainsäädännöstä syntyvää tulonjakoa verrataan. Verrokin valinta vaikuttaa merkittävästi tuloksiin, sillä vaikutusarvioinnin tulos muodostuu tämän verrokin ja hallituksen esitysten mukaisen tilan erosta. Tämä verrokki on näissä laskelmissa muodostettu sellaisesta tilasta, jossa hallitus ei tekisi esittamiään muutoksia. Hallituksen talousarvioesityksen tulonjakovaikutukset lasketaan siis erotuksena

- 1) Tilasta (1), jossa hallitus toteuttaa talousarvioesityksessä esittämänsä lainsäädäntömuutokset
- 2) Verrattuna tilaan (2), jossa hallitus ei toteuta näitä muutoksia

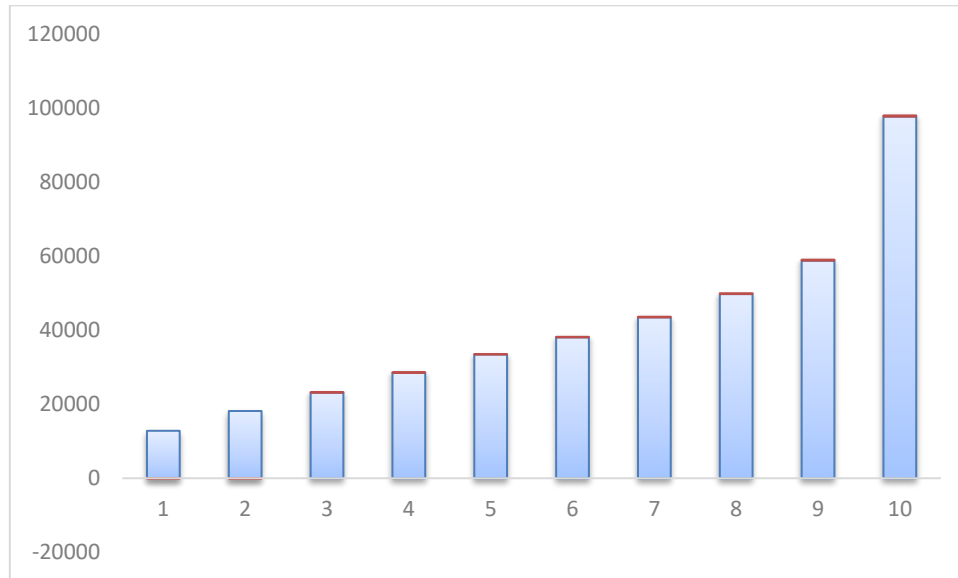
Tila 2) muodostuu lainsäädännön mukaisen kehityksen kautta. Esimerkiksi indeksisidonnaisten etuuksien ajatellaan tässä yhteydessä kasvavan indeksin mukaisesti, mikäli hallitus ei esitä muutosta tähän asioiden tilaan. Määräaikaiset muutokset tulkitaan myös päätösperäisiksi muutoksiksi pysyvässä lainsäädännöstä. Tästä seuraa myös, että esimerkiksi tuloverotuksen indeksitarkistukset ovat päätösperäinen muutos. Olennaista on huomata, että sekä tila 1) että tila 2) kuvaavat samaa vuotta, tässä tapauksessa talousarvioesityksen mukaista vuotta, eri lainsäädännöillä.

Aineistona käytetään pääasiassa Tilastokeskuksen mikrosimuloinnin rekisteriaineistoa, mutta eräiden aineistopuutteiden vuoksi tarvittaessa myös muita aineistoja (mm. kulutustutkimusta). Käytetty aineisto on aineistojen päivityssyklin vuoksi aina väistämättä vanhentunut, sillä talousarvioesitys kuvaa muutoksia suhteessa tulevaisuuteen. Koska aineiston tulotiedot ovat näin ollen vanhoja, deflatoidaan tulevaisuuden lainsäädännön parametrit sekä tilassa 1 että tilassa 2 käytettävissä olevan aineiston aineistovuoden mukaiseksi kuluttajahintaindeksillä. Tämä ei vaikuta tilan 1 ja tilan 2 väliin eroihin merkittävästi, mutta korjaa aineiston tulojen sekä sovellettavan lainsäädännön epäsynkronisuudesta johtuvia tasoeroja.

Arviossa toteutetaan kaksi mikrosimulointia: yksi tilan 1 mukainen, deflatoituna aineiston vuoden tasoon, ja yksi tilan 2 mukainen, samalla indeksillä samaan tasoon deflatoituna. Hallituksen talousarvioesityksen tulonjakovaikutukset muodostetaan vertaamalla näitä tiloja toisiinsa. Tilan 1 käytettävissä olevien tulojen ollessa tilan 2 käytettävissä olevia tuloja suurempia, on tämä tulkittavissa hallituksen esittämien toimien mukaisesti käytettävissä olevien tulojen kasvuna, ja päinvastoin. Esimerkiksi tulonjakoindeksien väliset erot voidaan laskea samoin näiden tilojen indikaattorien, kuten esimerkiksi köyhyysasteen, erotuksena.

Tämän muistion laskelmissa on käytetty Tilastokeskuksen mikrosimulointimallin rekisteriaineistoa aineistovuodelta. Selkeyden vuoksi muistiossa esitettyjä euromääriä ei ole skaalattu ns. ekvivalenssiskaalalla, jolloin niitä voi tulkita tavanomaisesti euroina.

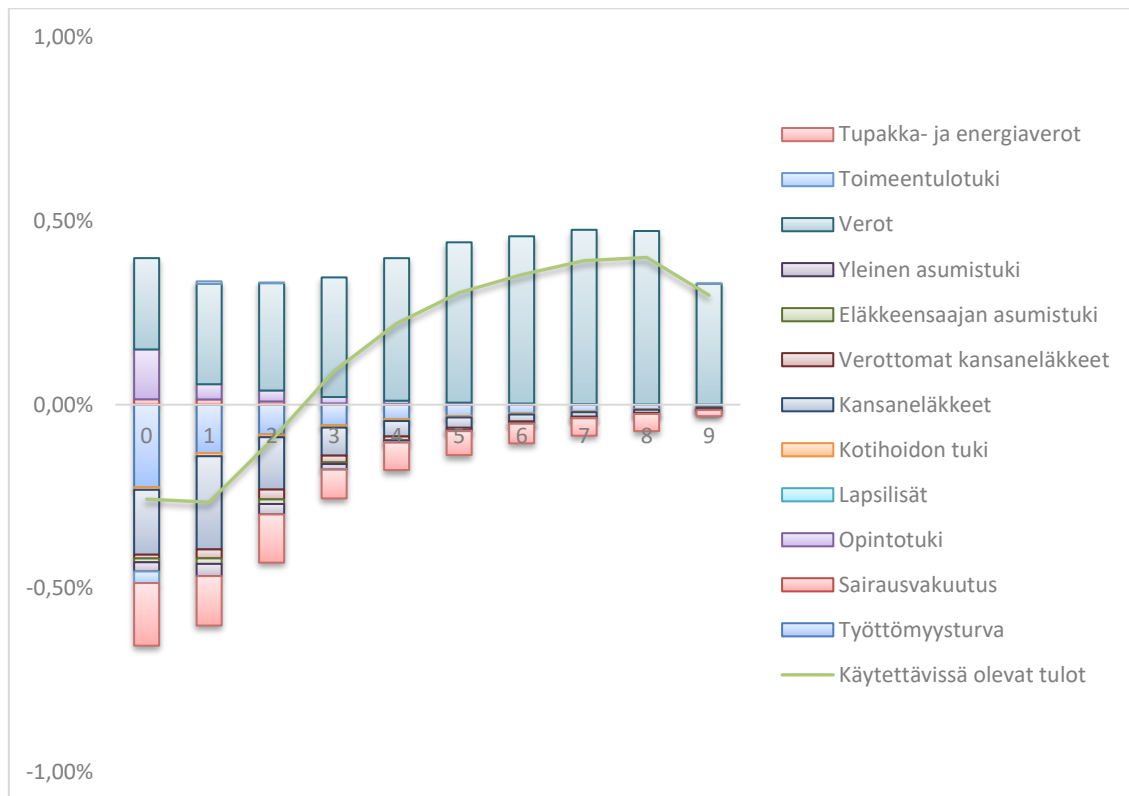
Liite 3: Euromääräiset perustasot ja muutokset

Kuva 4: Tulokymmenysten käytettävissä olevat tulot perustasolla (sininen pylväs) ja talousarvioesityksen muutos (punainen pylväs). SISU-mikrosimulointimallilla tehty laskelma.

Talousarvioesityksen muutosten mittasuhteiden havainnollistamisen vuoksi kuvassa 4 on esitetty kotitalouksien perustason skaalaamattomat käytettävissä olevat vuositulot tulokymmenyksittäin ja talousarvioesityksen muutos euromääräisenä. Näin voidaan hahmottaa talousarvioesityksen muutosten vaikutusta kotitalouksien taloudelliseen kokonaistilanteeseen. Tavanomaisesta poiketen kuvassa ei ole suoritettu ekvivalenssiskaalausta, jotta eurojen intuitiivinen tulkinta säilyisi samana. Tämä heikentää hieman eri tulokymmenysten vertailtavuutta, muttei muuta muutosten ja perustasojen keskinäisiä suhteita.

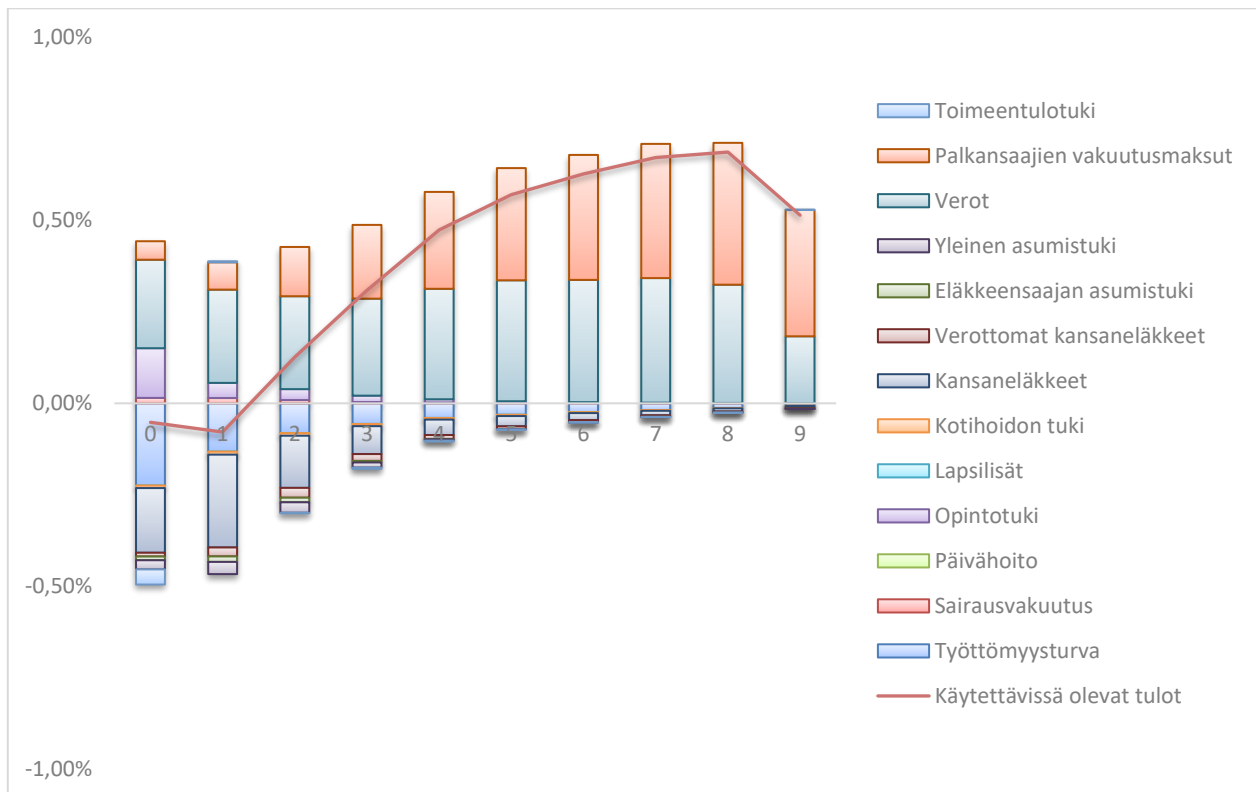
Liite 4: Välillisen verotuksen muutokset huomioiva laskelma

Kuva 5: Talousarvioesityksen (nimelliset) vaikutukset kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksissä keskimäärin. Kussakin tulokymmenyksessä on 10 prosenttia väestöstä; ensimmäisessä pienituloisimmat, kymmenennnessä suurituloisimmat. SISU-mikrosimulointimalliin sekä kulutustutkimukseen perustuva laskelma.

Kuvassa 5 on esitetty välillisen verotuksen vaikutukset huomioiva laskelma. Välillinen verotus ei vaikuta kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin, mutta sen muutokset vaikuttavat kotitalouksien kuluttamien hyödykkeiden hintoihin. Laskelman tiedoissa on huomioitu energia- ja tupakkaverotuksessa tapahtuvat muutokset, muttei muita suunniteltuja muutoksia. Koska kotitalouksien kulutustietoja kerätään kotitaloustasolla, ei välillisen verotuksen muutoksista ole voitu tehdä sukupuolivaikutusarvioita.

Liite 5: Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksujen muutoksen huomioiva laskelma

Kuva 6: Talousarvioesityksen ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen vaikutukset kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksissä keskimäärin. Kussakin tulokymmenyksessä on 10 prosenttia väestöstä; ensimmäisessä pienituloisimmat, kymmenennnessä suurituloisimmat.

Kuvassa 6 on esitetty talousarvioesityksen ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksujen alentamisen yhteisvaikutukset. Palkansaajien vakuutusmaksujen vaikutusta ei ole luettu mukaan arvioitaessa työllisyysvaikutuksia.

Liite 6: Euromääräiset tulomuutokset tulokymmenyksittäin

	PL. VÄLILLINEN VEROTUS /VUOSI	/KK	ML. VÄLILLINEN VEROTUS /VUOSI	/KK
0	-11	-0,9	-33,0	-2,7
1	-24	-2,0	-48,3	-4,0
2	8	0,7	-22,5	-1,9
3	49	4,0	26,3	2,2
4	99	8,3	74,2	6,2
5	141	11,8	116,4	9,7
6	177	14,8	154,0	12,8
7	219	18,2	195,4	16,3
8	264	22,0	236,2	19,7
9	308	25,7	291,7	24,3

Taulukko 1: Käytettävissä olevien tulojen euromääräiset muutokset keskimääräisille kotitalouksille tulokymmenyksittäin, euroa/vuosi ja euroa/kk. Muutokset suhteessa sellaiseen tilaan, jossa talousarvioesityksessä ehdotettuja muutoksia ei tehdä.